

DOCAT

MỖI TUẦN MỘT ĐỀ TÀI - TUẦN 94

CÔNG ÍCH CÓ Ý NGHĨA GÌ

CHO NGƯỜI NGHÈO?

Như chúng ta đã trình bày trong bài chia sẻ trước (DOCAT 87), công ích là “toàn bộ những điều kiện của đời sống xã hội cho phép những tập thể, và các phần tử riêng rẽ của tập thể, có thể đạt tới sự hoàn hảo của mình một cách đầy đủ và dễ dàng hơn” (GS 26). Khái niệm công ích bao hàm việc mỗi cá nhân có thể chia sẻ trong “toàn bộ những điều kiện xã hội” để đạt tới sự phát triển toàn diện của mình hay nói cách khác là sống xứng đáng với nhân phẩm của mình. Nhìn từ khía cạnh này, người giàu hay người nghèo đều có quyền chia sẻ trong công ích như nhau. Như vậy, công ích không chỉ có ý nghĩa cho những người cầm quyền, những người có địa vị danh vọng trong xã hội, nhưng còn có ý nghĩa rất quan trọng với người nghèo. Chúng ta đọc thấy những lời sau trong DOCAT nói về ý nghĩa của công ích cho người nghèo:

Người nghèo phải là trọng tâm của Giáo Hội, nếu không, Giáo Hội đi ngược lại sứ mệnh của mình. Trong *Gaudium et Spes*, Công đồng Vatican II nói về *sự chọn lựa ưu tiên cho người nghèo* (GS 1). Từ đây dẫn tới nghĩa vụ xã hội trung tâm của từng cá nhân và của cả Giáo Hội: chăm lo những nhu cầu đặc biệt của những ai sống bên lề xã hội. Tám Mối Phúc trong Bài giảng trên Núi, sự khó nghèo của chính Đức Kitô, và sự chăm sóc đầy thương yêu của Ngài dành cho dân nghèo, chỉ cho chúng ta biết con đường phải đi. Tranh đấu vì những người bên lề xã hội là mệnh lệnh trực tiếp của Đức Kitô: “Mỗi lần các ngươi làm như thế cho một trong những anh em bé nhỏ nhất của ta đây, là các ngươi đã làm cho chính ta vậy” (Mt 25,40). Tuy nhiên, Đức Kitô cũng cảnh báo chúng ta tránh tư tưởng sai lầm rằng chúng ta có thể chấm dứt sự nghèo đói ở mọi nơi (Mt 26,11). Điều đó chỉ có thể xảy ra khi Đức Kitô đến lần thứ hai.

Trong những lời trên DOCAT đưa ra những khẳng định sau: (1) người nghèo là trọng tâm của Giáo Hội hay sứ mệnh của Giáo Hội chính là người nghèo vì vậy, người nghèo là sự chọn lựa ưu tiên của Giáo Hội; (2) Chúa Giêsu là gương mẫu về tình yêu dành cho người nghèo; (3) đấu tranh cho những người bên lề xã hội là mệnh lệnh của Chúa Giêsu; (4) tình yêu dành cho người nghèo có bình diện cánh chung. Chúng ta cùng nhau tìm hiểu chi tiết hơn từng khẳng định trên.

Trước tiên, người nghèo là sự chọn lựa ưu tiên của Giáo Hội. Đức Thánh Cha Phanxicô nói: Nếu chúng ta lấy người nghèo ra khỏi Tin Mừng thì chúng ta không còn Tin Mừng. Trong mọi thời, người nghèo thường là những người bị bóc lột và không có những phương tiện cần thiết để được chia sẻ trong những điều kiện cần thiết hầu có được cuộc sống xứng hợp với nhân phẩm của mình. Để đảm “bảo quyền tự nhiên” được chia sẻ trong những nguồn tài nguyên Thiên Chúa ban cho con người, nguyên tắc của cái có mục tiêu phổ quát phải được áp dụng. Khi áp dụng nguyên tắc này, những người nghèo phải được đặt ở vị trí trung tâm: “Nguyên tắc của cái có mục tiêu phổ quát buộc chúng ta phải coi người

nghèo, người bị gạt ra bên lề và người bị ngăn cản không phát triển được do các điều kiện sống của họ, là những tiêu điểm cần quan tâm đặc biệt. Muốn vậy, cần phải tái xác nhận cách mạnh mẽ sự lựa chọn ưu tiên dành cho người nghèo.”¹ Những lời này cho thấy người nghèo chỉ trở thành trung tâm của nguyên tắc mục tiêu phổ quát của của cải khi chúng ta có một lựa chọn ưu tiên dành cho người nghèo. Sự lựa chọn ưu tiên dành cho người nghèo là hình thức cao nhất trong bác ái Kitô Giáo. Liên quan đến điều này, Đức Thánh Cha Gioan Phaolô II nói:

“Đây là một lựa chọn hay là một hình thức đặc biệt của việc sắp xếp ưu tiên trong khi thi hành đức bác ái Kitô giáo, như toàn bộ truyền thống Giáo Hội đã làm chứng. Sự lựa chọn ấy không những ảnh hưởng trên đời sống của mỗi Kitô hữu khi họ tìm cách bắt chước cuộc sống của Đức Kitô, mà còn ảnh hưởng đến các trách nhiệm xã hội của chúng ta, và từ đó, ảnh hưởng đến cách sống và các quyết định hợp lý của chúng ta liên quan tới việc làm chủ và sử dụng của cải. Hơn thế nữa, hiện nay, với chiều hướng toàn cầu mà các vấn đề xã hội đều có, tình yêu ưu tiên dành cho người nghèo và những quyết định phát sinh từ đó chắc hẳn bao trùm lên vô số người đói khát, người túng thiếu, người vô gia cư, người không được chăm sóc y tế, và trên hết, người không hy vọng sẽ có một tương lai tốt đẹp hơn.”²

Như chúng ta biết, đức ái Kitô giáo tìm thấy suối nguồn và kiểu mẫu nơi Đức Giêsu Kitô, Đấng đã yêu thương những kẻ thuộc về mình và yêu thương họ đến cùng (x. Ga 13:1). Đây là nội dung của điểm thứ hai trong đề tài học hỏi tuần này, đó là Chúa Giêsu là gương mẫu về tình yêu dành cho người nghèo. Nhận lệnh truyền từ Đức Kitô, Giáo Hội đã luôn đặt người nghèo ở trung tâm của sứ mệnh mình: “Hội Thánh vẫn luôn yêu thương người nghèo... Đây là truyền thống ngàn đời của Hội Thánh” (x. CA 57). Hội Thánh đã múc nguồn cảm hứng cho tình yêu này từ Tin Mừng của Bát Phúc (x. Lc 6, 20-22), từ chính sự nghèo khó của Đức Giêsu (x. Mt 8, 20) và từ lòng thương xót của Người đối với kẻ nghèo (x. Mc 12,41-44). Tình yêu đối với người nghèo phát triển thành một trong những động lực thúc đẩy tình hữu hảo đồng và ‘làm ăn, để có thể chia sẻ với người túng thiếu’ (Eph 4,28). Điều này không phải chỉ giới hạn ở sự nghèo khó về vật chất nhưng còn hướng tới nhiều hình thức nghèo đói văn hóa và tôn giáo (x. CA 57).³

Từ cái nhìn Kitô Giáo, sự khốn khổ được xem như dấu chỉ của thân phận yếu đuối của con người. Vì yếu đuối, nên con người cần ơn cứu độ. Như thế, ai trong chúng ta cũng là những “người nghèo,” những người cần đến Thiên Chúa và anh chị em mình. Giáo huấn của Giáo Hội dạy chúng ta điều này như sau: “Sự khốn khổ của con người chính là một dấu chỉ rõ ràng rằng thân phận tự nhiên của con người thật yếu đuối và cần được cứu độ. Về mặt

¹ x. Gioan Phaolô II, Diễn văn gửi Thượng Hội đồng Giám mục châu Mỹ Latinh lần thứ ba, Puebla, Mexico (28-01-1979), 1/8: AAS 71 (1979), 194-195.

² Gioan Phaolô II, Thông điệp *Sollitudo Rei Socialis*, 42: AAS 80 (1988), 572-573; x. Gioan Phaolô II, Thông điệp *Evangelium Vitae*, 32: AAS 87 (1995), 436-437; Gioan Phaolô II, Tông thư *Tertio Millennio Adveniente*, 51: AAS 87 (1995), 36; Gioan Phaolô II, Tông thư *Novo Millennio Ineunte*, 49-50: AAS 93 (2001), 302-303.

³ *Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo*, số 2444.

này, Đức Kitô Cứu Thế đã tỏ ra rất thông cảm, khi Người tự đồng hoá mình với người ‘nhỏ nhất’ trong loài người (x. Mt 25,40.45).⁴ Thật vậy, chính Chúa Giêsu đã đồng hoá chính mình với những người nghèo để rồi những gì chúng ta làm cho người nghèo là làm cho chính Ngài. Liên quan đến điều này, chúng ta đọc thấy những lời sau trong Giáo Huấn của Giáo Hội:

Thiên Chúa chúc phúc cho ai giúp đỡ người nghèo và kết án ai lãnh đạm với họ
“Ai xin thì hãy cho; ai muốn vay mượn, thì đừng ngoảnh mặt đi” (Mt 5,42) “Anh em đã được cho không, thì cũng phải cho không như vậy” (Mt 10,8). Đức Giêsu Kitô nhân ra kẻ được Người tuyển chọn (x. Mt 25,31-36) qua việc họ đã làm cho người nghèo. Dấu chứng hiển nhiên của Đức Kitô là “kẻ nghèo được nghe Tin Mừng” (Mt 11,5) (x. Lc 4,18).⁵

Tình yêu Kitô giáo không phải là một cảm xúc uỷ mị, nhưng là một sự can đảm đấu tranh cho những người bên lề xã hội là mệnh lệnh của Chúa Giêsu. Khi chúng ta nói yêu thương người nghèo, chúng ta đồng thời loại bỏ khỏi nơi mình và xã hội thái độ sống ích kỷ hay đúng hơn là thứ chủ nghĩa cá nhân. Về điểm này, giáo huấn của Giáo Hội dạy chúng ta như sau:

Lòng yêu thương mà Giáo Hội dành cho người nghèo được cảm hứng từ Tin Mừng Tám Mối Phúc, từ đời sống khó nghèo của Chúa Giêsu và từ sự quan tâm của Người đối với người nghèo. Lòng yêu thương này không những có liên quan tới sự khó nghèo vật chất, mà còn liên quan tới nhiều hình thức khác nhau của sự nghèo nàn về văn hoá và tôn giáo. “Từ lúc khởi đầu và dù có nhiều phần tử của Giáo Hội đã không làm, Giáo Hội vẫn không ngừng làm việc để xoa dịu, bảo vệ và giải phóng những người cùng khổ qua biết bao việc làm bác ái, mà thời nào và ở đâu vẫn luôn luôn cần thiết.” Được lời mời gọi của Tin Mừng thôi thúc – “Các người đã nhận không thì cũng phải cho không” (Mt 10,8) – Giáo Hội yêu cầu chúng ta phải giúp đỡ đồng loại của mình trong mọi nhu cầu khác nhau và phải làm cho cộng đồng nhân loại tràn ngập các việc thương xót và thương linh hồn. “Trong số các việc ấy, bố thí cho người nghèo là một trong những chứng từ chủ yếu cho tình bác ái huynh đệ: đó cũng là một việc làm của đức công bằng mà Chúa rất hài lòng,” dù thi hành bác ái không chỉ là bố thí mà còn liên hệ tới khía cạnh xã hội và chính trị của vấn đề nghèo nàn. Trong giáo huấn của mình, Giáo Hội thường xuyên nhắc tới mối tương quan giữa lòng bác ái và sự công bằng: “Khi chúng ta chăm lo các nhu cầu của những người đang cần là chúng ta đã trả cho họ cái của họ, chứ không phải của chúng ta. Chúng ta không chỉ làm các việc bày tỏ lòng thương xót mà là đang trả một món nợ công bằng.” Các Nghị phụ Công đồng đã mạnh mẽ nhắc nhở chúng ta phải chu toàn nghĩa vụ này cách đúng đắn và luôn nhớ rằng “điều gì phải làm theo sự công bằng thì không được biểu như quà của lòng bác ái.” Lòng yêu thương người nghèo chắc chắn “không thể đi đôi với sự yêu thích các của cải cách thái quá hay sử dụng của cải một cách ích kỷ” (x. Gc 5,1-6).⁶

Cuối cùng, chúng ta cần lưu ý rằng tình yêu dành cho người nghèo có bình diện cánh chung. Nói cách khác, tình yêu chúng ta dành cho anh chị em trong cuộc sống trần thế này

⁴ *Toát Yếu về Học Thuyết Xã Hội của Giáo Hội Công Giáo*, số 183.

⁵ *Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo*, số 2443.

⁶ *Toát Yếu về Học Thuyết Xã Hội của Giáo Hội Công Giáo*, số 184.

có một mối tương quan mật thiết với sự sống đời sau: “Đức Kitô tuyên bố: ‘Anh em sẽ luôn luôn có người nghèo bên cạnh, nhưng anh em sẽ không luôn luôn có Thầy đâu’ (Mt 26,11; x. Mc 14,7; Ga 12,8). Người nói ra điều này không phải để đối chọi việc quan tâm tới Người với việc phục vụ người nghèo. Quan điểm hiện thực của Kitô giáo vừa trân trọng các nỗ lực đáng khen trong việc đánh bại sự nghèo đói, vừa dè dặt đối với những lập trường

chịu ảnh hưởng bởi những ý thức hệ và những niềm tin cứu thế luôn nuôi ảo tưởng rằng có thể loại bỏ hoàn toàn vấn đề nghèo đói ra khỏi thế giới này. Điều này sẽ chỉ xảy ra khi Đức Kitô trở lại để ở với chúng ta một lần nữa và ở mãi mãi. Còn trong lúc này, người nghèo vẫn được ký thác cho chúng ta và chúng ta sẽ bị xét xử trong ngày tận thế dựa trên chính trách nhiệm này (x. Mt 25,31-46): ‘Chúa đã cảnh cáo chúng ta là chúng ta sẽ bị chia cách với Người nếu chúng ta không đáp ứng các nhu cầu nghiêm trọng của người nghèo và những người bé nhỏ, vì họ là anh em của Người.’⁷ Thánh Gioan Thánh Giá nói: “Cuối cuộc đời của mình, chúng ta sẽ bị Thiên Chúa xét xử trên tình yêu mà thôi.” Chúa Giêsu cũng nói cho chúng ta biết điều này trong dụ ngôn Ngày Phán Xét mà Thánh Mátthêu thuật lại (x. Mt 25:31-46). Vào ngày phán xét, Chúa Giêsu không hỏi chúng ta có bằng cấp gì, giữ chức vụ gì. Ngài chỉ đơn giản hỏi chúng ta đã làm được gì cho những người nghèo!

---

⁷ *Toát Yếu về Học Thuyết Xã Hội của Giáo Hội Công Giáo*, số 183.